

Росуллоҳнинг идомлари ҳақида келган ҳадислар баёни.

باب ما جاء في إمام رسول الله صلى الله عليه وسلم

[Ўзбекча – Uzbeking – الأوزبكي]

Абу Ийсо Мухаммад ибн Ийсо ат-Термизий

Таржимон: Абдуллоҳ Шариф

Нашрга тайёрловчи: Шамсиддин Дарғомий

2009 - 1430

islamhouse.com

باب ما جاء في إدام رسول الله صلى الله عليه وسلم

« باللغة الأوزبكية »

ترجمة: عبد الله شريف

مراجعة: شمس الدين درغاي

2009 - 1430

islamhouse.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله رب العالمين وأفضل الصلاة وأتم التسليم على خاتم النبيين صفوة الصفوة وقدوة القدوة من المرسلين الذي كرمه الله أعظم تكريم فجعله على خلق عظيم وطبع كريم
(26) باب ما جاء في إدام رسول الله وفيه (34) حديثا

Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламнинг нонга қўшиб ейдиган таомлари ҳақидаги боб.

Бобда 34 ҳадис ривоят қилинади.

151 - حدثنا محمد بن سهل بن عسكر وعبد الله بن عبد الرحمن قالا ثنا يحيى بن حسان ثنا سليمان بن بلال عن هشام بن عروة عن أبيه عن عائشة رضي الله عنها أن رسول الله قال نعم الإدام الخ قال عبد الله بن عبد الرحمن في حديثه نعم الأدم أو الإدام الخ

Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади айтадиларки: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам айтдилар: "Сирка қандаям яхши идом". Абдуллоҳ ибн Абдурахмон ҳадисларида "сирка мунчаям яхши идомдур" деганлар.

Изоҳ: Ҳанафий уламоларнинг машҳурларидан бири Мулла Али қори Идом нон билан қўшиб танавул қилинадиган таомдир. - Дейдилар. Ҳадисга бир диққат қилайлик! Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам жудаям! Яхши - деб мақтаётган таом сирка холос! Бундай таомни ҳозирги замонимизда бировнинг истеъмол қилишини биласизми? Албатта йўқ деб жавоб қиласиз! Балки бундай овқатланиш тобиинлар давридаёқ топилмай қолган. Бундан кейинги ҳадисда буни баёни ўтади иншааллоҳ,

152 - حدثنا قتيبة ثنا أبو الأحوص عن سماك بن حرب قال سمعت النعمان بن بشير يقول أُلستم في طعام وشراب ما شئتم لقد رأيت نبيكم وما يجد من الدقل ما يملأ بطنه

Нўмон ибн Башир айтадиларки: Сизлар ҳоҳлаганларингча еб-ичмаяпсизларми? Мен Пайғамбарингизни саллаллоҳу алайҳи васаллам тўйиб егани хурмо қоқисини ҳам топа олмаган ҳолларида кўрганман.

153 - حدثنا عبدة بن عبد الله الخزاعي ثنا معاوية بن هشام عن سفيان عن محارب بن دثار عن جابر بن عبد الله قال: قال: رسول الله نعم الإدام الخ

Жобир ибн Абдуллоҳдан ривоят қилинади айтадиларки: Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам "сирка мунча ҳам яхши идом". – Дедилар.

154 - حدثنا هناد ثنا وكيع عن سفيان عن أيوب عن أبي قلابة عن زه دم الجرمي قال كنا عند أبي موسى الأشعري فأتي بلحم دجاج فتنحى رجل من القوم فقال ما لك إني رأيتها تأكل شيئا نتنا فحلفت أن لا أكلها قال ادن فإني رأيت رسول الله يأكل لحم دجاج

Заҳдам ибн Алжармий айтадиларки: Абу Мусо Ал-Ашъарийнинг олдиларида ўтирган эдик, тўсатдан товуқ гўшти олиб келинди. Шунда қавмдан бир киши ўзини четга олган эди Абу Мусо сенга нима? бўлди, дедилар. У айтдики: Мен товуқни жирканч нарсани танавул қилганини кўрганман. Шунинг учун уни ҳечам емасликка қасам ичган эдим. Абу Мусо "қани яқинроқ келчи" мен Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламни товуқ гўшти еганларини кўрганман. - Дедилар.

155 - حدثنا الفضل بن سهل الأعرج البغدادي ثنا إبراهيم بن عبد الرحمن بن مهدي عن إبراهيم بن عمر بن سفينة عن أبيه عن جده قال أكلت مع رسول الله لحم حبارى

Иброҳим ибн Умар ибн Сафина оталаридан оталари боболаридан ривоят қиладилар: У зот Мен Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам билан хубаро гўштини еганман деган эканлар.

Изоҳ: Ҳадисни шарҳловчи уламоларнинг баъзилари хубаро саҳроларда яшайдиган кабутар тенглигидаги ёввойи қуш десалар, бошқа бирлари хубаро тувалоқ деб аталмиш саҳровий катта қушдир - дейдилар.

156 - حدثنا علي بن حجر ثنا إسماعيل بن إبراهيم عن أيوب عن القاسم التميمي عن زهدم الجرمي قال كنا عند أبي موسى الأشعري قال فقدم طعام و قدم في طعامه لحم دجاج وفي القوم رجل من بني تيم الله أحمر كأنه مولى قال فلم يدن فقال له أبو موسى ادن فإني قد رأيت رسول الله أكل منه قال إني رأيت أنه يأكل شيئا فقد رته فحلفت أن لا أطعمه أبدا

Заҳдам Алжармий айтадиларки: Абу Мусо Ал-Ашъарийнинг ҳузурларида эдик, у кишига таом ҳозирланди, таомда товуқ гўшти ҳам бор эди. Қавм ичида Бани Таймиллаҳ қабиласига мансуб бир буғдой ранг киши бор эди. Афтидан мавлога (озод этилган кул) ўхшайди. Ровий айтадиларки: шу одам овқатга яқин ўтирмади. Шунда Абу Мусо Ал-Ашъарий унга яқинроқ кел., Мен Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламни товуқ гўшtidан еганларини кўрганман. – Дедилар. У мен товуқни ифлос нарса еганини кўриб, кўнглим хуш кўрмай, товуқ гўштини ҳечам емасликка қасам ичган эдим.- Деди.

Изоҳ: Наҳосатларни ейшига одатланган ҳайвонни фуқаҳолар жаллола деб аташади. Бундай овқатга ўрганган ҳайвон агар туя бўлса баъзи уламолар уни қирқ кун нопок овқатдан узоқ тутиб, тоза овқат бериб боқилади. Ундан сўнг сўйиши мумкин, - дейдилар.

“Бадоеъи ас-саноеъи” китобининг муаллифи Косоний раҳимахуллоҳ айтишларича: Абу Ҳанифа раҳимхуллоҳдан мuddатини белгилаганликлари ривоят қилинмай у зот то тую қорнида еган нажосатлар чиқиб кетиб, унинг танасидан ёмон ҳид анқимайдиган бўлгинча деган эканлар. Товуқ масаласига келсак бунда уч кунни белгилаган эканлар. Яъни уч кунгача товуқни нажосат ерлардан сақлаб, покиза овқатлар бериб боқилади-да, сўнг сўйишига рухсат бўлади. Косоний айтадилар: Абу Ҳанифа раҳимахуллоҳ товуққа уч кунни белгилашларида бу ҳақда келган бирор бир ҳадисга таянган бўлсалар керак.

157 - حدثنا محمود بن غيلان ثنا أبو أحمد الزبيري وأبو نعيم قالوا ثنا سفیان عن عبد الله بن عيسى عن رجل من أهل الشام يقال له عطاء عن أبي أسيد قال قال رسول الله كلكم كواكبات وادهنوا به فإنه من شجرة مباركة

Абу Асиддан ривоят қилинади: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам зайтун ёғини енглар ва унинг ёғи билан ёғланинглар, чунки у муборак дарахтдандир. – Дедилар.

158 - حدثنا يحيى بن موسى ثنا عبد الرزاق ثنا معمر عن زيد بن أسلم عن أبيه عن عمر بن الخطاب رضي الله تعالى عنه قال قال رسول الله كلكم كواكبات وادهنوا به فإنه من شجرة مباركة قال أبو عيسى وكان عبد الرزاق يضطرب في هذا الحديث فرمما أسنده وربما أرسله

Умар ибн Хаттоб розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади айтадилар: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам зайтун ёғини енглар ва унинг ёғи билан ёғланинглар, чунки у муборак дарахтдандир. - Дедилар.

Абу Йисо Термизий айтадиларки: Ровийлардан бири Абдурраззоқ исмлиқ киши гоҳ исноди билан, гоҳо иснодсиз, мурсал қилиб ривоят қиларди.

159 - حدثنا السنجي وهو أبو داود سليمان بن معبد المروزي السنجي ثنا عبد الرزاق عن معمر عن زيد بن أسلم عن أبيه عن النبي نحوه ولم يذكر فيه عن عمر

Зайд ибн Аслам оталаридан худди шу ҳадисни ривоят қиладилар. Лекин Умар розиллоҳу анҳудан ривоят қилмаганлар.

160 - حدثنا محمد بن بشار ثنا محمد بن جعفر وعبد الرحمن بن مهدي قالوا ثنا شعبة عن قتادة عن أنس بن مالك قال قال كان النبي يعجبه الدباء فأتي بطعام أو دعي له فجعلت أتبعه فأضعه بين يديه لما أعلم أنه يحبه

Анас розиллоҳу анҳудан ривоят қилинади: Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламга ошқовоқ ёқарди. Бир куни у зотга таом келтирилди, ёки таом буюрилди, мен у зот ошқовоқни ёқтиришларини билганлигим учун ошқовоқни у киши учун териб олиб, олдиларига қўярдим.- Дейдилар.

161 - حدثنا قتيبة بن سعيد ثنا حفص بن غياث عن إسماعيل بن أبي خالد عن حكيم بن جابر عن أبيه قال دخلت على النبي فرأيت عنده دباء يقطع فقلت ما هذا قال نكث به طعامنا قال أبو عيسى وجابر هو جابر بن طارق ويقال ابن أبي طارق وهو رجل من أصحاب رسول الله ولا نعرف له إلا هذا الحديث الواحد وأبو خالد اسمه سعد

Ҳақим ибн Жобир оталаридан ривоят қиладилар оталари айтадиларки: Мен Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам ҳузурларига кирдим олдиларида ошқовоқ бор эди. Уни тўрғаётган эканлар. Мен бу нима? дедим. У зот айтдиларки: Бу билан овқатимизни кўпайтирамиз. Абу Йисо айтадилар: Жобир у Жобир ибн Торикдир уни Ибн Абу Торик ҳам деб аташади, у Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламнинг асҳобларидан бўлади. Уни бундан бошқа ҳадис ривоят қилганини билмаймиз. Абу Холиднинг исми Саъддир.

162 - حدثنا قتيبة بن سعيد عن مالك بن أنس عن إسحاق بن عبد الله بن أبي طلحة أنه سمع أنس بن مالك يقول إن خياطا دعا رسول الله لطعام صنعه فقال أنس فذهبت مع رسول الله إلى ذلك الطعام فقرب إلى رسول الله خبزا من شعير ومرقا فيه دباء وقد يد قال أنس فرأيت النبي يتتبع الدباء حوالي الصحيفة فلم أزل أحب الدباء من يومئذ

Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади айтадилар: Бир чевар киши Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламни меҳмонгарчиликка чақирди. Анас айтадилар: Мен ҳам Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам билан бирга бордим. Чевар Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламга арпа нони, ошқовоқ ва қуритилган гўшт солинган шўрва олиб келди. Мен Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламни косанинг ҳар тарафидан ошқовоқни ахтариб териб еётганларини кўрдим. Шунинг учун анашу кундан бери ошқовоқни яхши кўраман.

163 - حدثنا أحمد بن إبراهيم الدورقي وسلمه بن شبيب ومحمود بن غيلان قالوا حدثنا أبو أسامة عن هشام بن عروة عن أبيه عن عائشة قالت كان النبي يحب الحلواء والعسل

Оиша онамиздан ривоят айтадилар: Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам ширинликни ва асални яхши кўради эдилар.

164 - حدثنا الحسن بن محمد الزعفراني حدثنا الحجاج بن محمد قال قال ابن جريج أخبرني محمد بن يوسف أن عطاء بن يسار أخبره أن أم سلمة أخبرته أنها قربت إلى رسول الله جنبا مشويا فأكل منه ثم قام إلى الصلاة وما توضأ

Умму Салама розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади: У зот Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламга биқин гўштидан пиширилган кабоб олиб кирган эканлар. Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам ундан танавул қилиб, таҳоратни янгиламаган эканлар.

165 - حدثنا قتيبة ثنا ابن لهيعة عن سليمان بن زياد عن عبد الله بن الحارث قال أكلنا مع رسول الله شواء في المسجد

Абдуллоҳ ибн Ал-Ҳорис айтадилар: Биз Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам билан биргаликда масжидда кабоб еганмиз.

166 - حدثنا محمود بن غيلان أنبنا وكيع ثنا مسعر عن أبي صخرة جامع بن شداد عن المغيرة بن عبد الله عن المغيرة بن شعبة قال ضفت مع رسول الله ذات ليلة فأتي بجنب مشوي ثم أخذ الشفرة فجعل يحز فحز لي بها منه قال فجاء بلال يؤذنه بالصلاة فألقي الشفرة فقال ما له تربت يدها قال وكان شاربه قد وفي فقال له أقصه لك على سواك أو قصه على سواك

Муғира ибн Шўъбадан ривоят қилинади. Айтадилар: Мен бир кеча Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам билан меҳмон бўлдим. Биқин гўштидан таёрланган кабоб келтиришди, у зот катта бир пичоқни олиб ундан кеса бошладилар. Менга ҳам кесиб бердилар. Бир вақт Билол келиб намоз вақти кирганини хабар қилиб қолди, Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам пичоқни ташлаб, нима бўлди унга қўли тупроққа белансин! Муғира ибн Шўъбанинг мўйлаблари ўсиб қолган эди, Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам унга мўйловингни мисвак устига қўйиб қисқартириб қўяман, ё ўзинг мисвак устига қўйиб қисқартириб ол! – дедилар.

Изоҳ: Уламолар ўрталарида пичоқ билан гўшитни кесиб ейиши жоизлигида ихтилоф бор, сабаби пичоқ билан кесиб ейиши мумкин эмаслигида ҳадис ворид бўлган. Манабу ҳадис эса гўшитни пичоқ билан кесиб ейишлик жоизлиги яққол далил бўлаяпти, шунинг учун уламолар пичоқ билан кесиб ейиши жоиз эмас деган ҳадисни пичоқ билан кесиб пичоқ устида ейиши жоиз эмас, аммо пичоқ билан кесиб, сўнг уни қўлида еса жоиздир деб таъвил қиладилар. Мулла Алий Қори Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламнинг Билолга қилган дуолари, яъни қўлинг тупроққа белансин деганлари камбагал қашшоқ бўлгин деган мазмун бўлиб, бу сўзни ҳақиқатини кўзда тутилган эмас,- дейдилар. Балки бу қадим-қадимдан араблар ўрталарида кенг тарқалган одатлардан бўлиб, бундай услуб биз ўзбеклар урфида ҳам бор, мисол учун она ўз фарзандини ҳа сани! қуриб кетмагур ёки қуриб кетгур, ўлмагур, ўлгур,

бола тушмагур ва ҳоказо сўзлар билан койийди. Гоҳо шу сўзлар билан эркалайди ҳам, лекин ниятида ана шу ҳолатни бўлишини ҳаргиз истамайди. Мўйлов қисқартириши масаласи жуда диққатга эътиборлидир, шунинг учун Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам мен мўйловингни қисқаритириб қўяман. – Дедилар.

167 - حدثنا واصل بن عبد الأعلى ثنا محمد بن فضيل عن أبي حيان التيمي عن أبي زرعه عن أبي

هريرة قال أتى النبي بلحم فرفع إليه الذراع وكانت تعجبه فنهس منها

Абу Хурайра розиллоҳу анҳудан ривоят қилинади айтадиларки: Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламга гўшт келтирилди, сўнг у зотга гўштининг қўл қисмини берилди, чунки у зот қўл гўштини ёқтирар эдилар, кейин ундан тишлаб ея бошладилар.

168 - حدثنا محمد بن بشار ثنا أبو داود عن زهير يعني ابن محمد عن أبي إسحاق عن سعد بن

عياض عن ابن مسعود قال: كان النبي يعجبه الذراع قال وسم في الذراع وكان يرى أن اليهود سموه

Ибн Масъуд розияллоҳу анҳу айтадилар: Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламга қўй гўштининг қўл қисми ёқар эди. У зот шу қўл гўшти билан заҳарландилар. У кишини заҳарлаганлар яҳудлар эканлиги ҳам маълум эди.

Изоҳ: Мулла Алиш қори айтадиларки: Ибн Ҳажар раҳимахуллоҳ айтадилар: Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламни яҳудлар заҳарлаганлар дейилди. Аслида битта яҳудий аёл заҳарлаган, лекин у аёл яҳудлар билан маслаҳат қилиб, уларнинг кўрсатмаларига кўра улардан кучли заҳар олиб қотилликка қўл урганлиги учун яҳудлар ҳаммалари теппа-тенг жиноятчи ҳисобланадилар. Кейин бу аёл қўлга олиниб, Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам ундан нима? учун бу ишни қилдинг! деб сабабини сўраганларида. У аёл пайғамбар бўлса заҳар зарар бермайди, агар ундай бўлмаса ўлади биз қутиламиз. - Деди. Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам уни афв этдилар. Чунки у зот ўз нафслари учун ҳеч кимдан қасос олган эмаслар. Лекин у киши билан анашу заҳарланган гўшtdан танавул қилган Бишр ибн Ал-Баро исмлик саҳоба шу заҳарли гўшт таъсири остида вафот қилиб қолади. Кейин у аёлдан қасос олиб берадилар. Лекин Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам ҳам вафотларидан аввал яҳудий аёл заҳарлаган заҳарнинг таъсири ҳанузгача бор дер эдилар. Шунга кўра баъзи уламолар Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам шахид бўлиб вафот этдилар дейишади.

Валлоҳу аълам.

وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين وسلم.